

GREENPEACE

uman•tera

@Slovenski
FORUM

Agencija Republike Slovenije za okolje
Vojkova 1b
1102 Ljubljana
p.p. 2608

Ljubljana, 29. oktober 2010

Zadeva: Pripombe v zvezi s postopkom izdaje okoljevarstvenega dovoljenja za Blok 6 TE Šoštanj

Spoštovani,

Focus društvo za sonaraven razvoj, Slovenski E-forum, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj – vsi s statusom nevladne organizacije, ki na področju okolja deluje v javnem interesu po 153. členu ZVO-1 – ter Greenpeace Slovenija, Zveza društev za biomaso Slovenije in avtorji Memoranduma „Vlada naj spremeni smer energetske politike“ v odgovor na javno naznanilo o postopku izdaje dopolnilnega okoljevarstvenega dovoljenja za obratovanje naprave, ki lahko povzroča onesnaževanje okolja večjega obsega in spremembe delnega okoljevarstvenega dovoljenja št. 35407-95/2006-30 z dne 16. 4. 2010, ki se nanaša na novo kurilno napravo (Blok 6), podajamo v tem pismu svoje pripombe na dokumentacijo za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja ter osnutek odločitve o okoljevarstvenem dovoljenju.

Zgoraj omenjene organizacije, po pregledu dokumentacije, ki jo je Termoelektrarna Šoštanj predložila Agenciji RS za okolje, ugotavljamo, da bi bila izdaja okoljevarstvenega dovoljenja napaka.

Mnenje utemeljujemo na naslednjih treh ključnih ugotovitvah:

1. Zaradi opaznih napak v postopku presoje vplivov na okolje in izdaje okoljevarstvenega soglasja, slednje ne bi bilo smelo biti izdano.
2. Dokumentacija, ki je bila na vpogled, ni vredna zaupanja.
3. Sodelovanje javnosti je bilo oteženo.

Te ugotovitve utemeljujemo na argumentih, ki jih v nadaljevanju na kratko predstavljamo. Na željo pa jih lahko podrobneje predstavimo tudi na srečanju s predstavniki ARSO.

1. Sporen postopek presoje vplivov na okolje in izdaje okoljevarstvenega soglasja

Postopek presoje vplivov na okolje in izdaje okoljevarstvenega soglasja bremeni nekaj postopkovnih napak ter številne vsebinske. Bolj podrobno opisujemo postopkovne napake, medtem ko vsebinske zgolj splošno omenjamo. Napake, ki so bile storjene v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja, bremenijo tako izdajo delnega okoljevarstvenega dovoljenja, kot tudi pričujoči postopek.

a) Vključitev Avstrije v postopek presoje čezmejnih vplivov na okolje

Pri izdaji okoljevarstvenega soglasja je Slovenija naredila pomembno napako, ker ni pravočasno obvestila Avstrije o poteku postopka za izdajo okoljevarstvenega soglasja. S tem so bile kršene naslednje pravne osnove:

- člena 7 in 8 Direktive 85/337/EEC,
- člen 3, odstavki 2, 7 in 8 Direktive 2001/42/EC,
- člene 2, 3 in 6 Espoo konvencije in
- člen 9, odstavek 2 ter člen 18 Direktive 2008/1/EC.

Glede na razsežnosti projekta TEŠ6 in njegove bližine avstrijski meji, bi se Ministrstvo za okolje in prostor RS bilo moralo zavedati, da gre v primeru TEŠ6 za projekt, ki ima lahko bistvene čezmejne vplive na okolje. Ne glede na dejansko izkazanost in resnost vplivov, je odločitev o sodelovanju v postopku na potencialno prizadeti državi članici. Ta pravica prizadete države članice ne more biti onemogočena z odločitvijo države članice, iz katere potencialni vplivi izhajajo, da notifikacija ni potrebna. Torej, s tem, ko Slovenija Avstrije ni obvestila o projektu, je kršila evropsko zakonodajo (pa tudi slovensko, ki evropsko prenaša v naš pravni red) in Espoo konvencijo.

Na ta način je bilo Avstriji onemogočeno sodelovanje v postopku, „ko so bile vse opcije še odprte“. To predstavlja resno postopkovno napako. V primeru, da bo okoljevarstveno dovoljenje izdano, bo obremenjeno s to procesno napako.

Dodaten dokaz, da je Slovenija kršila pravila o čezmejni presoji vplivov na okolje, najdemo v dokumentaciji, ki smo jo nevladne organizacije pridobile od Evropske investicijske banke (EIB), v kateri piše: „pripravljalec projekta je razmišljal o možnosti dolgoročne lokacije shranjevanja CO₂, in navedel solne sklade v Avstriji kot verjetno lokacijo“. Ta informacija nedvomno kaže na čezmejne vplive prihodnje CCS naprave na Avstrijo, ki v postopku presoje vplivov na okolje niso bili primerno ocenjeni. Menimo, da želi TEŠ projekt izgradnje nadomestnega bloka 6 ločiti od projekta CCS naprave in s tem onemogočiti, da se odločitev o CCS napravi sprejeme, „ko so odprte še vse opcije“, kot zahteva 6.4 člen Arhuške konvencije. To prav tako pomeni, da Avstriji ne bo omogočeno, da se njeni pomisleki do shranjevanja ogljika na njenih tleh upoštevajo na primeren način, kot to zahteva Espoo konvencija (člen 6.1).

Ker se v postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja za čezmejne vplive smiselno uporabljajo določbe 59. člena ZVO-1, in če Slovenija Avstrije ni obvestila o postopku najkasneje na dan objave javnega naznanila (28. septembra 2010), je Slovenija tudi v postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja ravnala v nasprotju z določili ZVO.

b) Zanemarjena obveza za opravo ocene CCS

Direktiva o geološkem shranjevanju ogljikovega dioksida (Direktiva 2009/31/EC) je uvedla novo obvezo držav članic, da zagotovijo oceno pogojev rabe CCS naprav za vse nove kurilne naprave z močjo višjo od 300 MW. Ta obveza velja za vse kurilne naprave, ki pridobijo dovoljenja po 25. juniju 2009. Ocena mora podati odgovor, ali so na voljo primerne lokacije za shranjevanje, ali so transportne zmogljivosti tehnično in ekonomsko izvedljive ter ali je zajemanje CO₂ tehnično in ekonomsko izvedljivo.

Ker direktiva določa tudi, da mora država članica zagotoviti, da ima naprava primeren prostor za namestitve opreme za zajemanje in stiskanje CO₂, v primeru, da je ocena pozitivna, to pomeni, da mora biti taka ocena opravljena preden se sprejme končna odločitev o obliki in pozicioniranju kurilne naprave. Menimo torej, da postopek izdaje okoljevarstvenega dovoljenja, kakor tudi okoljevarstvenega soglasja, ne moreta biti končana preden se opravi zahtevana ocena.

Okoljevarstveno soglasje za TEŠ6 je bilo izdano 11. novembra 2009 - po datumu, ko je začela veljati opisana obveza. Obstajala je torej možnost za CCS oceno, ki bi morala biti vključena v okoljevarstveno soglasje. Po pregledu dostopne dokumentacije ugotavljamo, da takšne ocene še ni na voljo, zato odločitve o izpolnjenih tehničnih in ekonomskih pogojih in obstoju primerne lokacije za shranjevanje ogljika ter morebitnih posebnih pogojih, ki bi morali biti vključeni v končno okoljevarstveno dovoljenje, ni možno sprejeti. Iz tega sledi, da je bil postopek presoje vplivov na okolje nepopoln in izdano okoljevarstveno soglasje neutemeljeno. Zaradi tega mora biti izdaja okoljevarstvenega dovoljenja odložena, postopek se lahko nadaljuje le po opravljeni CCS oceni.

c) Sprememba posega

Iz osnutka odločbe o okoljevarstvenem dovoljenju izhaja, da se le-to izdaja za projekt, ki je drugačen od projekta, za katerega je TEŠ pridobil okoljevarstveno soglasje. Sprememba je v obratovanju blokov: okoljevarstveno soglasje je bilo izdano za blok 4 v hladni rezervi in hkratno obratovanje bloka 5 in 6; okoljevarstveno dovoljenje naj bi se izdalo za blok 5 v hladni rezervi in obratovanje bloka 6. V izdanem okoljevarstvenem soglasju je jasno navedeno, da „v primeru, da pride do spremembe ali razširitve posega, ki je že dovoljen, izveden ali v izvedbi tako, da zapade pod določila predpisa, ki določa vrste posegov, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, je potrebno izvesti novo presojo vplivov na okolje in pridobiti novo okoljevarstveno soglasje.“ V konkretnem primeru gre za spremembo posega, zato menimo, da je potrebno izvesti nov postopek presoje vplivov na okolje in izdati novo okoljevarstveno soglasje.

d) Vsebinske pomanjkljivosti presoje vplivov na okolje

TEŠ6 nima strateške podlage v energetske politiki

Nacionalni energetski program ne predvideva projekta TEŠ6, kar pomeni, da predlagani projekt nima strateške podlage za izvajanje. Veljavni Nacionalni energetski program (Uradni list RS, št. 57, 27. 5. 2004) govori zgolj o "ohranitvi proizvodnje premoga v Rudniku lignita Velenje". Menimo, da postopki v zvezi s projektom ne bi smeli teči, dokler ta ne dobi jasne osnove v energetske politiki Slovenije.

PVO kot vplivno območje definira le območje industrijske cone TEŠ

V PVO je vplivno območje opredeljeno z mejo industrijske cone TEŠ: „Ker v okolici izven meja industrijske cone TEŠ ni pričakovati vplivov na okolje, ki bi presegali zakonsko predpisane mejne vrednosti in ker je izgradnja TEŠ s spremljajočimi objekti edini predmet posega, je za vplivno območje opredeljena meja industrijske cone TEŠ.“ Takšna opredelitev vplivnega območja je po naši oceni popolnoma neprimerna in nestrokovna, saj je nemogoče, da bi okoljski vplivi ostali znotraj meja industrijske cone TEŠ. Že samo izpusti v zrak bodo bistveno presegli meje tega področja; izpusti CO₂, na primer, imajo celo globalen okoljski vpliv. Takšna definicija vplivnega območja je nesmiselna, zato se mora vplivno območje določiti ponovno.

PVO ne predstavlja alternative premogu

Direktiva 97/11/EC v 5. členu zahteva opredelitev alternativnih rešitev, prav tako pa to zahteva tudi Zakon o varstvu okolja. V presoji vplivov na okolje so sicer predstavljene alternativne variante izrabe premoga, niso pa predstavljene alternative izrabi premoga. Izraba premoga je ena od trenutno najbolj obremenjujočih tehnologij za okolje, zato bi predlagatelj projekta na prvem mestu moral oceniti možnost neizgradnje bloka 6, nato pa rabo virov, ki so za okolje manj obremenjujoči kot premog (obnovljivi viri energije ali vsaj plin). Presoja vplivov na okolje zato nujno potrebuje oceno alternativnih rešitev. Zajemanje in skladiščenje ogljika (CCS) je predstavljeno kot alternativna rešitev za zmanjšanje izpustov CO₂. CCS ne more biti alternativna rešitev, saj bo CCS tehnologija v luči podnebno – energetskih zavez obveza.

PVO ne ocenjuje vpliva projekta na podnebje

Pri navajanju izpustov CO₂ PVO ne oceni vpliva teh izpustov na podnebje. Poročilo navaja splošne podatke o spreminjanju podnebja in zakonodaji na tem področju, ne oceni pa vpliva projekta na podnebje in doseganje relevantnih podnebnih ciljev. Medtem ko pri drugih vplivih projekta na okolje PVO oceni vpliv projekta na določeno komponento okolja, ne pa vpliv te komponente na projekt (npr. ocenjeno je, da lahko projekt vpliva na zrak, ni pa ocene o tem, kako bi utegnil onesnažen zrak vplivati na projekt), je pri podnebnih spremembah ocenjen vpliv podnebnih sprememb na projekt, ne pa tudi vpliv projekta na podnebje. PVO mora zato vključiti presojo vplivov projekta na podnebje in še posebej pa na podnebne cilje Slovenije in EU.

Pomanjkljivo in neprimerno opredeljeni čezmejni vplivi projekta

Ocena čezmejnih vplivov, ki jih podaja PVO, je neprimerna zato, ker je ocena narejena nerazumljivo, v metodologiji ni pojasnjeno, kateri model je bil uporabljen za modeliranje (literatura se sklicuje na Model RAMS, ni pa jasno, ali je bil slednji res uporabljen), ni jasno, ali so bili meteorološki pogoji pri meritvah primerni (npr. ni pojasnila, ali je bil upoštevan vpliv vetra na daljše razdalje) in ni opredelil merila oz. enot pri predstavljenih slikah in grafikonih. Iz tako oporečnega poročila je težko ugotoviti, kakšni bodo vplivi TEŠ6 na okolje v sosednjih pokrajinah, vključno s čezmejnimi vplivi (avstrijska Koroška in Štajerska).

Vplivi na kakovost zraka in s tem na zdravje niso opredeljeni v celoti

PVO ocenjuje, „da bo objekt deloval v skladu z zakonskimi predpisi na področju emisij snovi v zrak, koncentracije onesnaževal v zunanjem zraku pa ne bodo presegle predpisanih mejnih vrednosti oziroma dovoljenega števila preseganj te teh.“ Opozoriti želimo, da nekatere pobude zdravnikov poudarjajo, da obstaja nevarnost za zdravje prebivalstva blizu TE, tudi če so emisijski parametri pod zakonskimi mejami. Število bolezni dihalnega aparata, alergij in krvavitev iz nosa pri prebivalstvu (predvsem pri otrocih) je v bližini TE zelo visoka glede na druga območja. Podobno zdravniki opozarjajo glede vpliva prašnih delcev na zdravje: zakonske omejitve so političen kompromis, ne pa omejitve, ki bi v resnici varovale zdravje okoliških prebivalcev. Glede na to, da bo za TEŠ6 uporabljena tehnologija izpusta dimnih plinov skozi hladilni stolp, kjer je visoka verjetnost nastanka nekontroliranih povezav med prašnimi delci in ostalih izpustov, so lahko posledice za zdravje izjemno nevarne. Zato je potrebno narediti oceno vpliva onesnaževal v zunanjem zraku na zdravje ljudi, ki bo primerno in celovito zajela tveganja za zdravje.

2. S strani TEŠ predstavljena in vložena dokumentacija ni vredna zaupanja

Pri pregledu vloge za izdajo okoljevarstvenega dovoljenja smo ugotovili, da med dokumentacijo, ki jo je TEŠ predstavil v vlogi, in dokumentacijo o projektu, ki jo najdemo v okviru drugih postopkov, prihaja do razkorakov. Nekaj primerov:

- skladiščenje ogljika: v vloženi dokumentaciji najdemo informacijo, da se bo ogljik skladiščil na območju Šaleške doline in zato potekajo poskusi, medtem ko v dokumentaciji, ki jo je TEŠ vložil na Evropsko investicijsko banko za odobritev posojila, najdemo informacijo, da se bo ogljik shranjeval v Avstriji.
- specifični izpusti: spodnja preglednica predstavlja nabor različnih informacij o izpustih, ki se pojavljajo:

	SO ₂ (mg/ Nm ³)	NO _x (mg/ Nm ³)	Prah (mg/ Nm ³)	CO (mg/ Nm ³)	CO ₂ (kg/ kWh)
PVO (v vlogi)	200	200	30	250	≤0,9
Zgibanka Blok 6 (januar 2009)					0,85
Zakaj blok 6? (spletna stran)	100	150			0,87
Zgibanka Blok 6 (januar 2010)	200	200			0,87
Brošura blok 6 (februar 2010)	200	200			0,87
Ne-tehnični povzetek (EBRD)	100	150	20	100	0,768

Takšna odstopanja v dokumentaciji v zvezi s projektom so nedopustna in zato dokumentacija ni vredna zaupanja. ARSO zato pozivamo, da zagotovi, da bodo podatki, ki jih navaja investitor, skladni v celotni dokumentaciji, s katero se projekt komunicira ali sodeluje v različnih postopkih.

3. Sodelovanje javnosti je bil oteženo

Za konec želimo izpostaviti še pomen obveščanja in sodelovanja javnosti. Obveščena javnost o poteku posameznih postopkov je predpogoj za njeno sodelovanje. Čeprav so bile v primeru tega postopka upoštevane minimalne zakonske zahteve o načinih obveščanja javnosti, menimo, da javnost o postopku kljub temu ni bila dovolj obveščena. Za tako pomemben postopek, bi bilo vsekakor na mestu, da pristojen organ javnost obvesti v širšem obsegu. Težko je namreč razumeti, da je edini način biti obveščen o postopku, redno spremljanje spletne strani ARSO. Ker je od obveščena javnosti odvisno njeno sodelovanje v postopku v obliki podajanja pripomb in mnenj, od tega pa je odvisna (v primeru nevladnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu) tudi pridobitev statusa stranskega udeleženca v postopku, ocenjujemo, da je bilo obveščanje izredno slabo.

Sodelovanje javnosti pa je bilo v tem primeru po nepotrebem še dodatno oteženo z načinom, na katerega je bila dokumentacija dostopna na vpogled. Dokumentacija ni bila dostopna v elektronski obliki, je ni bilo mogoče fotokopirati, kazalo pa ni predstavljalo vsebine dokumentacije na pregleden način.

Sklep

Na osnovi navedenih pomanjkljivosti in nepravilnosti menimo, da je potrebno postopek izdaje okoljevarstvenega dovoljenja prekiniti. Ker okoljevarstveno soglasje, ki je bilo podeljeno 11.11.2009, temelji na neprimerni in strokovno nepravilni presoji vplivov na okolje in ne vključuje pravilne ocene čezmejnih vplivov, razen tega pa so bile v postopku kršene pravice Avstrije, da se v postopek vključi, menimo, da je potrebno postopek presoje vplivov na okolje in izdajo okoljevarstvenega soglasja obnoviti. Posledično menimo tudi, da je že izdano delno okoljevarstveno dovoljenje obremenjeno s temi napakami. Preden se lahko postopek izdaje okoljevarstvenega dovoljenja pravilno konča, je potrebno pravilno izpeljati postopek izdaje okoljevarstvenega soglasja.

Menimo, da bi bilo primerno, da organ, ki je izdal odločbo, zaradi navedenih postopkovnih kršitev uporabi izredna pravna sredstva, ki jih omogoča Zakon o upravnem postopku in po uradni dolžnosti obnovi postopek izdaje okoljevarstvenega soglasja in izdano odločbo odpravi.

Prepričani smo, da imajo podane pripombe veliko težo v postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja in zato upamo, da jih boste temu primerno tudi obravnavali.

Lep pozdrav,

Lidija Živčič, predsednica, Focus društvo za sonaraven razvoj
lidija@focus.si, 01 515 40 80

Vili Kovačič, v imenu avtorjev Memoranduma „Vlada naj spremeni smer energetske politike“
vili.kovacic@siol.net, 040 203 524

Dejan Savić, zastopnik za podnebno-energetsko politiko, Greenpeace Slovenija
dejan.savic@greenpeace.org, 040 165 195

mag. Martina Šumenjak Sabol, Zveza društev za biomaso Slovenije
info@slobiom-zveza.si, 02 644 9058, 031 694 543

Andrej Klemenc, tajnik in član upravnega odbora, Slovenski E-forum
info@se-f.si, 01 436 41 44

mag. Vida Ogorelec - Wagner, direktorica, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
gaja@umanotera.org, 01 439 71 00